

Per 211/1914

10002715,6

KOOPERATIVNA TISKARNA

COBEE 8

GORSKI GOSPODAR

List za povspesevanje kmetijstva v slovenskem Primorju.

Ureduje **Dominko Viljem**, ravnatelj slovenske kmetijske šole v Gorici v p.

Izdaja »Goriško kmetijsko društvo« v Gorici — Korenski trg št. 2. List izhaja v prvi in drugi polovici vsakega meseca ter stane 3 K na leto. Udje »Goriškega kmetijskega društva« dobivajo list brezplačno

Štev. 6.

V Gorici dne 30. aprila 1914.

Tečaj X.

Kužni spolovilni katar prizadene mlekarstvu in živinoreji veliko škodo. On

okuži celo čredo,

ako se ne pokliče hitro živinozdravnika.

„ . . Bissulin mi pri nad 1000 glavah ni odrekel.“

Deutsche Tierärztliche Wochenschrift 1911, N.o 11

„ . . Zlih posledic, ki nastopijo pri marsikaterih drugih preparatih, se pri bissulinu . . ni opazilo.

Tierärztl. Rundschau 1912. N.o 44.

Čuvajte se pred ponarejenimi izdelki! Vsaki čepek pristnega bissulina nosi ime na svojem ovoju. Brošurica s sliko te bolezni se dobi brezplačno pri **H. Trommsdorff, kem. tvornica Aachen.**

NANUT IZIDOR

aut. stavbena Ivrčka v Gorici
ulica Adelaide Ristori šte. 5.
Se priporoča p. n. občinstvu za vsa stavbena dela
kakor tudi za izdelovanje vsakovrstnih načrtov, pro-
— računov ter kolavdacij po najnižjih cenah. —

M. Poveraj

v Gorici na Travniku pripo-
roča svojo izborno trgovino.

Ivan Bednarik

v Gorici via della Croce 6,
priporoča svojo knjigovoznico.

IVAN KRAVOS

Gorica na Kornju št. 11.

SEDLARSKA DELAVNICA

Zaloga konjskih vpreg in potrebščin za potovanje.

KMETOVALCI!

Svetovno znane srebrno-

≡ **JERLENE ROSE** ≡

iz najboljšega in najvlečnejšega jekla, lahke, s kojim
je mogoče pri enkratnem brušenju 100 korakov ne-
prenehoma kositi razpošilja

— **E D I N O** —

Adalb. GEISSA nasl. - Žalec,

∴

Spodnje Štajersko.

∴

Zahtevajte cenike.

„Ljubljanska kreditna banka“

podružnica v Gorici

se bavi z vsemi v bančno stroko spadajočimi posli.

Vloge na knjižice obreštuje po 4³/₄%,

vloge v tekočem računu po dogovoru,

Delniška glavnica K 8.000.000. — Rezervni zaklad K 800.000.

Centrala v Ljubljani.

Podružnice: Celje, Celovec, Gorica, Sarajevo, Split, Trst.

Tvornica kmetijskih strojev

C. Prosch, Celovec

(Lastniki: **BRATJE inž. PROSCH**)

Izdeluje in prodaja raznovrstno kmet. orodje in stroje najboljše
- - - kakovosti. - - -

Ustanovljena 1875. — Lastni inž. biro.

Odlikovana z najvišjimi priznanji na vseh
— razstavah, ki se jih je udeležila. —

Edini zastopnik za Goriško-Gradiščansko Istro in Kranjsko.

„**Goriško kmetijsko društvo**“ v Gorici,
pri katerem se nahaja
tudi zaloga naših razno-
vrstnih strojev.

Zahtevajte cenike, ki se pošljajo brezplačno!

Kmečka banka v Gorici na Kornu št. 12

eskomptuje menjice pod jako ugodnimi pogoji. Sprejema vloge na knjižice in tekoči račun, ter jih obrestuje čisto po $4 \frac{3}{4} \%$

stalne vloge po dogovoru tudi višje.

Načelstvo obstoji iz gg. Dr. Alojzij Franko, predsednik, Ivan Saunig, velep. in župan v Biljah, podpredsednik, Matija Rutar, c. kr. viš. sodni svetnik v Gorici, Anton Klančič, velep. in župan - - - v Podgori, Ignacij Križman, nadučitelj v Dornbergu. - - -

SVILOREJSKI ZAVOD deželnega kulturnega sveta v Tridentu s podružnico v adrijanskem Castelmare (Abruzzi)

Sviloprejkino seme, selekcijonirano po celularnem sistemu.

Posebne reje za dobavo semena.

Fizijologično in mikroskopično odbiranje.

— Racijonelno križanje. —

Posebnost **Bigiallo** **Poligiallo** **sperico a baco moro** } Giallo puro di razza
originarie dall'Italia
meridionale.

Ta zavod se glasom svojih določil ne bavi s kupčijo in špekulacijo. — Njegov namen je edino le ta, da prideluje zdravo in izborno sviloprejkino seme — kar dokazujejo 30 letni rezultati. Ta zavod je v stanu, pridelovati najbolj zanesljivo — zdravo seme, ker je opremljen z vsemi modernimi pripravami za izrejo sviloprejk, ter za dobavo in preiskovanje semena in ker ima zanesljivo in tehniški izobraženo osebje.

Naročbe sprejema: Pelicon Franc h. št. 56 — Sovodnje pri Rubijah (Goriško), pa tudi „Gor. kmet. društvo“
v Gorici.

PRIMORSKI GOSPODAR

List za povspesevanje kmetijstva v slovenskem Primorju.

Ureduje *Dominko Viljem*, ravnatelj slovenske kmetijske šole v Gorici v p.

Izdaja „Goriško kmetijsko društvo“.

Štev. 6.

Gorici, dne 30. aprila 1914

Pečaj

Obseg: 1. Kako je treba ravnati z živino, da ostane zdrava; 2. Zatirajte pleval po njivah!; 3. Skrb za varstvo rastlin v mesecu maju; 4. Kako naj se zatira peronospora na Primorskem; 5. Kmetovalčeva opravila v mesecu maju; 6. Gospodarske drobtinice; 7. Poročila; 8. Književnost; 9. Društvene vesti.

Kako je treba ravnati z živino da ostane zdrava.

- 1.) Ne napajaj segrete in pctne živine z mrzlo vodo, pa tudi ne pusti jo stati na prepihu in ne devaj v mrzel hlev.
- 2.) Med vožnjo daj konjem vode, preden gredo z mesta, na katerem so se ustavili, a nikdar ne, ko se ustavijo.
- 3.) Napajaj živino vselej le s čisto, svežo, ne premrzlo, a tudi ne s pretoplo vodo.
- 4.) Ne napajaj živine pred krmljenjem.
- 5.) Krmi živino vedno o natanko določenem času.
- 6.) Nikar ne dajaj živini uvele in ugrete detelje, da preprečiš naglo napenjanje in nevarno ujedanje.
- 7.) Deteljo in travo pokosi, ko se začne razcvetati.
- 8.) Spomladi in v jeseni ne goni živine na pašo prezgodaj zjutraj, a tudi ne pasi jo prepozno na večer.
- 9.) Preden ženeš živino na pašo, daj ji nekoliko suhe klaje.
- 10.) Žrebet, telet in jagnet ne pasi nikoli na rosnih travi.
- 11.) Ne goni nobene živine na zmrzle pašnike.
- 12.) Ne goni nikdar živine pašo na vlažne in mokre pašnike, kajti to škoduje vsi živini, osobito pa ovcam.
- 13.) Po strnišču in detelji pasi samo nekoliko minut.
- 14.) Redi samo toliko glav, kolikor jih zamreš dobro rediti. —

15.) Ne premenjaj živini nikdar klaje hitro, marveč glej na to, da se izvrši prehod od ene klaje na drugo le polagoma.

16.) Mladini, osobito za vprego in pleme določeni živini, ugaja paša bolj nego krmjenje v hlevu.

17.) Za konje so seno, oves in rezanica najprimernejša krma; vsa druga krmila pa konjem manj ugajajo, ali jim celo škodujejo.

18.) Prešičem prija najbolj kuhana piča.

19.) Ne dajaj živini nikdar krompirjevihi kali.

20.) Ko pokladaš svežo deteljo in travo mešaj ju s senom in slamo.

21.) Detelja je za brejo živino precej nevarna.

22.) Turšica in ječmen sta najprikladnejše žito za pitanje prešičev.

23.) Rž je za živino nevarna krma, zaradi tega ne pokladaj je. —

24.) Korenstvo ugaja molznim kravam in konjem.

25.) Bukov žir in tropine so konjem močno nevarne.

26.) Dajaj živini včasih nekoliko soli.

27.) V vodo, s katero napajaš živino, ne devaj gojiti lanu.

28.) Izprijeno klajo pokladaj samo tedaj, če si jo na primeren način pripravil in njen škodljiv vpliv umanjšal.

29.) Solomurnica je za živino strup.

30.) Hlevi naj bodo suhi, zračni, zadostno svetli, primerno topli, zadostno visoki, dovolj prostorni, obrnjeni proti vzhodu in tlak naj bo nekoliko iz tal.

31.) Ne puščaj konj po plemenu pred dovršenim četrtim, govede in ovac pa ne pred poldrugim in svinj ne pred enim letom starosti.

32.) Snetjavo žito je za brejo živino zelo nevarno.

33.) Breji živini pokladaj v drugi polovici brejosti tečnejšo krmo. Teden dni preden živina stori, pritrčaj ji nekoliko klaje.

34.) Puščanje krvi, izprijena in težko prebavljiva klaja in premrzla ali smrdljiva voda so brejim živalim nevarne.

35.) Če ni prav sila, ne pomagaj pri porodu, marveč pusti, da živina sama stori.

36.) Prvo mleko ali mlezvo pusti mladiču, da jo posesa.

37.) Žrebe pusti sesati štiri mesece.

38) Žrebeta in teleta puščaj pogostoma na prosto, da se utrdijo, in da postanejo močna in krepka.

39) Čohanje in ščetenje kože in umno gleštanje je polovica krme in zdravja.

40) Dokler ni dovršil konj četrtega leta, ga nikar ne uporabljaj za težka dela.

41) Konje za naglo vožnjo goni spočetka počasi, a ko se bližaš domu naj stopajo korakoma.

42) Ne preobkladaj konj, nikar jih ne zmuči, privošči jim potrebni počitek.

43) Večdnevno počivanje ni konjem v prid.

44) Skrbi, da se konj pravilno podkuje.

45) Teletam pokladaj tečno krmo.

46) Dolgotrajna in nagla vožnja volom škoduje.

47) Ne vpregaj volov o hudi vročini.

48) Govedo, ki ga nameravaš opitati, deni v temačen hlev ter pokladaj mu vedno o določenem času.

49. Močvirni pašniki, smrdljiva voda iz luž, pokvarjena krma, prah, deževno vreme in vročina so ovcam nevarne.

50) Glej, da bodo prešiči vedno snažni, zato nastiljaj jim večkrat ter operi jih pogostoma s hladno vodo (osobito o vročini), kajti če so prešiči snažni se hitreje opitajo, kakor pa vinazani.

Zatirajte plevel po njivah!

Izkušnja je najboljša učiteljica; to je že stara resnica, katero naši kmetovalci prav dobro poznajo. Med najstarejše izkušnje pa spada brezdvomno ona, katera uči, da se pridelava na opletih njivi neprimerno več in tudi bolji pridelek, nego na plevelni njivi. Dasi so to izkušnjo napravili že vsi kmetovalci, kolikor jih je bilo, odkar se je začela zemlja obdelavati, do današnjega dne, so se hoteli prav natančno prepričati, koliko več donaja opleta njiva v primeri z neopleto ali plevelno.

Takšni primerjevalni poskusi so pokazali, da je bil razloček med pridelkom na čisto opletih njivi na enakem kosu svobodnemu razvoju plevela prepuščene njive ta-le:

Pridelalo se je na neopleti —		na opleti njivi:	
grah	{ zrnja	266 gr	349 gr
	{ slame	1010 „	1301 „
fižola	{ zrnja	470 „	850 „
	{ slame	910 „	1390 „
krompirja	{ število	357 „	483 „
	{ utež	12775 „	27775 „
kolerabe	{ kolerab	1810 „	16680 „
podzemske	{ zelišča	338 „	9000 „

Že iz teh primerov samih se lahko jasno razvidi, kako silno ovira plevel rodovitnost kmetijskih rastlin in sicer tem huje, čim kasneje se izpočetka razvijajo rastline.

Koliko več redilnih snovi odtegne plevel zemlji, tolikor manj jih ostane obdelavanim rastlinam. Sicer pa plevel tudi rastline duši, krati jim svetlobo in gorkoto in jih s tem izdatno ovira v rodovitnosti. Vsled goste sence, ki jo dela plevel, zniža se tudi toplina v zemlji in sicer le na škodo posejanih ali posajenih njivskih rastlin. Dalje pa odteguje plevel zemlji znamenito množino vlage, ki je potrebna obdelavanim rastlinam za rast in razvoj, vsled česar dela toraj plevel tudi s te strani občutljivo škodo.

Konečno znano je tudi vsakemu, da je tolikor težavneje obdelavati njivo, čim hujši je zaraščena s plevelom.

Iz tu navedenih razlogov mora biti kmetovalčeva glavna skrb ta, da pridno zatira plevel po njivah in ne dopušča, da bi mu isti, dušil njivske rastline.

Skrb za varstvo rastlin v mesecu maju.

V tem mesecu ima kmetovalec poleg drugega dela tudi mnogo opravila z zatiranjem in pokončevanjem raznih rastlinskih škodljivcev; osobito pa letos, ker je pomlad za njihov razvoj prav ugodna.

Fri nas se opazi v nekaterih krajih ogromne množine majnih hroščev ali kebrov, ki gole različne rastline; opazi se pa

tudi mnogo zlatih minic in raznih škodljivih hroščev. Vsi ti škodljivci naj se prav pridno zatirajo, kar se zgodi najlaže, ako se drevje in grmovje na vse zgodaj krepko stresa. Ker so hrošči o tem dnevnem času nekako otrpnjeni, popadajo vsled sunka na tla. Da se pa potem lahko poberejo in pokončajo, naj se pred stresanjem drevja razgrnejo po tleh stare rjuhe ali vreče. Hrošči, ki so padli na te rjuhe, naj se vržejo potem v vrelo vodo in dajo na to kuretini ali pa prešičem, da jih požro.

V prvi polovici tega meseca naj se poškrope trte v prvo z enodstotno bakreno galično-apneno raztopino. Če je le mogoče, naj se poškrope proti koncu meseca že v drugič. To škropljenje ima namen sproti uničevati trosé peronospore, ki bi se naselili na trtah. Zapomni naj si vsak vinogradnik prav dobro to, da se morajo trte že prej škropiti, nego se je prikazala peronospora, kajti, če se poškrope trte šele potem, ko jih je peronospora že napadla oziroma se razvila, bolni napadeni deli ne ozdravijo več. Trte je pa ne le škropiti s prej navedeno raztopino, marveč se morajo koj, ko so se po škropljenji zopet osušile, tudi oprahiti ali požveplati z žvepleno moko. Za žveplanje trt naj se uporablja vselej kolikor mogoče drobna žveplena moka. Za drugo žveplanje naj se uporablja galično-žveplena moka.

Svarimo pred nakupom novih, nepoznanih sredstev, ki jih razni vsiljujejo, posebno pa naj se vsakdo varuje pred nakupovanjem takih sredstev, ki niso bila še od strokovnjakov preiskušena in spoznana za primerna in izdatna.

Obira naj se prav pridno v smodke zvito trtno listje, kajti v teh smodkah se nahajajo jajčeca trtnega rilčkarja ali takozvanega trtjona. Pobrane smodke naj se sežgejo. Obira naj se tudi z nekako pajčevino - sviló prepredeno listje, kajti v teh zapredkih je trsni sukač (*Tortrix palleriana*). Tudi ti zapredki naj se sežgejo. Zasleduje naj se pridno tudi male metuljčke, takozvanega grozdnega molja ali kiseljaka (*Conchylis ambiguella* in *Polychrosis betrana*), katera škodljivca se prikažeta proti koncu maja meseca. Zati-rata se ta škodljivca z v prah stolčenim naftalinom, kateremu se je primešalo 5—10 odstotkov žveplene moke. Mnogo teh škodljivcev se tudi polovi, ako se razpostavijo po vinogradu

acetilenove svetilke. Na podstavke teh svetilk naj se nalije voda, kateri se je dobilo nekoliko katrama ali pa navadnega olja. Sicer se jih pa tudi polovi mnogo, ako se nataknejo po trtnih kolcih slamnati povezki, ki so se namazali s ptičjim limcem. Da se pokončajo po vinogradih črni rilčkarji, spuste naj se v vinograde požrešne pure in race. Ta perotnina pobira in žre tudi sovke (*Agrostis aquilina*), katere objedajo sočne trtne dele. —

Pozor na slano! Kakor hitro preti slana, napravite po vinogradnih primerno število kresov. Za te naj se uporabi takšen material, ki razvija mnogo gostega dima.

Da se obvaruje sadno drevje neštevilnih bolezni, kakor gnitja sadja, grintavosti, rije itd., bolezni, ki napadajo najbolj jablane in hruške, naj se poškropi v maju mesecu v tretjič z $1\frac{1}{2}$ —2 odstotno bakrenogalično - apneno raztopino. Ako se opazijo na brinjevih grmih, rastočih v bližini sadnega drevja, porudečeli vrhi, namreč vrhi napadeni od trosov, ki provzročajo rijo na hruškah, naj se ti takoj odrežejo in sežgejo. Ako so breskvini listi vkljub škropljenju, nasvetovanem v prejšnjem mesecu, skrtovičeni, mesnati, mehurčasti in rudečkasti t. j. napadeni od glivice »*E x c o a s c u s d e f o r m a n s*«, naj se oberejo in sežgejo. Če so jablanovi ali pa hruškini listi belkasti, kot bi bili nadrobno z belo moko oprášeni, naj se takšno drevje požvepla tako, kakor se žveplajo trte, ali pa naj se poškropi s $\frac{1}{2}$ —1 odstotno raztopino kalijevega žvepleca (žveplena jetra).

Nadaljuje naj se s pokončevanjem raznih škodljivih gosenic in ličink po sadnem drevju. Pokončujejo naj se na sličen način, kakor je bilo nasvetovano v prejšnjem mesecu. Isto velja tudi glede pokončevanja listnih ušic. Zasleduje naj se tudi krvave ušice. Kjerkoli se jih zapazi, naj se zmaste s prsti, ali pa naj se napadeno mesto namaže z denaturiranim špiritom.

Zatira naj se skrbno plevel, kakor osat, njivska preslica in lapuh, in sicer že sedaj, da se njihovo seme kasneje ne zaseje po njivah. Rija na žitu se prepreči, ako se odstranijo one rastline, rastoče v njegovi bližini, kakor n. pr. češminj, ki so sedež ali gnezdo te bolezni.

Pokončuje naj se lase ali predenico po deteljiščih. Napadena mesta naj se pokosijo, nato potrosijo s slamo in vse sku-

paj sežge. Za tem naj se poškrope ta mesta še z 10 odstotno železnogalično raztopino, ali pa naj se dobro potrosijo s prahom živega apna.

Da se ne poloti krompirja in paradižnikov peronospora (*Phytophthora infestans*), naj se jih poškropi z 1 odstotno bakrenogalično - apneno raztopino. Da se ne poloti stročnic plesnoba na listju (*oidium*), naj se požveplajo s prav fino semletim žveplom. Zoper to bolezen naj se tudi vrtnice žveplajo, sicer pa se uporabi v to svrho lahko tudi 0.3—0.4 odstotna raztopina žveplenihi jeter.

Po vrtili naj se zatirajo rastlinske bolhe ali bolhači, ki uničujejo listje, cvetje in plod. Med rastline naj se raztrosi s petrolejem napojen pesek, ali s petrolejem namočen naftalinov ali pa tobakov prah. Mali špargljev hrošček se zatira z izruvanjem napadenih sajenic, katere se nato sežgejo.

Pobirajo naj se za vsakim dežjem polži in vržejo kuretini. Love naj se bramorji, kar se doseže s tem, da se zakopajo v zemljo narahlem pokriti cvetlični lonci. Ose se polove, če se nastavijo steklenice, v koje se je nalilo nekoliko piva in strdi, ali pa cukrene vode.

Natančna navodila in pojasnila, tičoča še varstva rastlin in glede uporabe raznih sredstev za zatiranje bolezni in škodljivcev, daja brezplačno vsakomur podpisano vodstvo.

Vodstvo c. k. kmet. - kem. poskuševališča
v Gorici.

Kako naj se zatira perošpora na Primorskem.

1). Kakor hitro se trtni poganjki dolgi kakih 15 cm (približno kvarto dolgi), naj se trte požveplajo z galično-žvepleno moko (žveplo, kateremu je primešano 3—5% drobno semlete modre galice). Kakor hitro dosežejo poganjki dolžino 20 cm (ped dolgi), naj se poškrope z galično - apneno raztopino (od začetka do sred maja).

2). V drugič naj se poškrope trte 15 dni za prvim škropljenjem (od druge polovice do konec maja). Ako se je bati, vsled deževnega in toplega vremena (soparice), hitrega razvoja trtne bolezni, naj se poškropi v drugič in sicer 8 dni po prvem škropljenju.

3). Tretje škropljenje naj se izvrši, ne glede na to, ali trte cvetejo ali ne, približno tri tedne za drugim škropljenjem (sredi junija).

4). Od začetka do polovice julija naj se poškrope trte na vsak način v četrtič. V navadnih letih in v odprtih legah, pri visoki kakor tudi nizki vzgoji trt, zadostuje štirikratno škropljenje. V ravani, v zaprtih legah, ter v deževnih letih je pa potrebno pet- do sedemkratno škropljenje. Ako toča ali pa burja trte poškoduje, naj se takoj poškrope.

Za vsako škropljenje zadostuje 1% galično-apnena raztopina (na vsakih 100 l vode 1 kg galice in $1\frac{1}{4}$ kg ugašenega apna), le v zelo deževnih letih naj se uporablja $1\frac{1}{4}$ do $1\frac{1}{2}$ % raztopina ($1\frac{1}{4}$ do $1\frac{1}{2}$ kg modre galice in 1.30—1.40 kg ugašenega apna).

O vsakem škropljenju naj se poškrope vsi zeleni deli, toraj tudi zarod — grozdčki.

Kmetovalčeva opravila v mesecu maju.

Pri domu bi morala biti pravzaprav sedaj že vsa važnejša opravila dovršena, toda nekaj dela, osobito pa za časa dežja, se dobi še vedno pri hiši. Če posli nimajo drugega opravila, pripravljajo naj drva za kurjavo, spravijo naj v red gnojnik, popravljajo naj vile, grablje, kose in srpe, popravijo naj vozove in druge k vozom spadajoče pritikline, a tudi na seniku naj lepo vse pospravijo in ga nato skrbno oznažijo. Na dvorišču se pa morda tudi še dobi delo. Kjer leži voda, naj se globine zasujejo, na previsokih mestih naj se prestrže tako, da bo voda z njega sproti odtekala. Če se dela na dvorišču o dežju blato, potrosi ga z gruščem.

V hlevu drži se strogo onega, kar se ti je priporočalo v aprilu mesecu; posebno pa skrbi, da bo hlev snažen in da se bo zadostno prezračeval. Sedaj že lahko spuščaš živino po dnevu na prosto in tačas uporabi za to, da hlev prebeliš in ga dobro prezračuješ. Če imaš ovce, ostriži jih, a svinje pripusti.

Za vino v kleti je nastopila z naraščajočo toplino tudi večja nevarnosti, kajti vino se lahko pokvari. Ker se vino vsled gorkoke raztegne, sed lahko razžene. Če vina še nisi pretočil, stori to o lepem vremenu takoj, kajti če je vino še na drožah, se drože dvignejo, in v tem slučaju boš imel opraviti z zavrelko, ki ti vino lahko popolnoma pokvari.

N a p o l j u: Se sejanjem turšice, sirka ali metljaka, lanu, konoplja, pese, luč, fižola, graha in sajenjem krompirja nadaljуй do druge polovice maja. Zeljne sadike presajaj in posejaj zgodnjo repo in ajdo. Žito oplevi, a krompir in turšico okopaj; kasneje pa slednja dva tudi osuj. Prične se košnja inkarnatnice ali laške detelje pa tudi s košnjo lucerne in krmske rži lahko pričneš. Po krmski rži in inkarnatnici obsejaj njivo s cinkvantinom, zimskim rudečelistnim radičem ali pa obsadi jo z zeljem ali pa s krmsko peso.

V v i n o g r a d u obiraj mladim trtam in divjakom nepotrebno mladje; kakor hitro napravijo 5—10 cm dolge poganjke, a pri starih trtah stori to, čim lahko spoznaš, kateri poganjk ima zarod in kateri ne. Na podlagah cepljenih trt oberi čimprej vse mladje.

Prični z žveplanjem in škropljenjem trt. Trte začni žveplati, čim je mladje 10 do 15 cm dolgo, škropiti pa, čim so se razvili na poganjkih ali mladju 3 do 4 listi. Okoli 20. maja, če nastopi toplo vreme, pričneš lahko z zelenim cepljenjem. Če se je pokazalo v vinogradu mnogo plevela, oplevi ga čimprej. Ako hočeš pomagati trtni rasti s solitrom, potrosi ga po sredi med vrstami tako, kakor bi sejal žito. Zatiraj pridno trtjone, črne rilčkarje, grozdnega molja in trtnega zavijača, majevega lrošča in drug vinogradom škodljiv mrčes.

Posadi v trtnico strtificirane cepljene kolči in pazi, da ne bo trtnica plevelna.

V s a d o v n j a k u: Zatiraj pridno vsakevrsten škodljiv mrčes po sadnem grevju, kakor gosenice, majeve hrošče, kr-

vavo uš, listne ušice i. t. d. Po tleh ležečo piškavo sadje skrbno poberi in sežgi. Da ne postane sadje grintavo, poškropi sadno drevje z enako raztopino, kakršna se uporablja zoper peronospero na trtah. Če imaš dobro ohranjene zimske cepiče na razpolago, uporabi jih za pocepljene divjakov pod kožo ali za lubad. Na pritlikovcih začni s skrajševanjem in preščipavanjem poganjkov in sicer odščipni poganjkom vršičke nad 5—6 listom, ne ušteviš vznožnih ali pri izviru poganjka nahajajočih se listov.

Na vrtu: Presajaj sajenice gojene v gnojnih gredicah, grah osuj in pristavi mu otičeje, plezajočemu fižolu deni kolce, a istotako tudi paradižnikom ter priveži jih k njim na rahlem z rafije. Solato zredči in če treba tudi presadi. Poskrbi, da bodo vrtne iešice vedno čiste in zemlja rahla, a če ne dežuje jih vsaj vsak teden enkrat prav dobro zalij z vodo. Če gnojnice za zalivanje zelenjave nimaš, pomagaš ji lahko s tem, da deneš na vsakih 100 l vode po 250 gr. superfosfata, 125 gr kalijeve soli in 225 gramov amonijevega sulfata.

Na travniku in sicer tam, kjer je zgodnja trava, začneš lahko s košnjo. Zapomni si, da je najbolji čas za košnjo trave takrat, ko je večina trav v cvetju.

Na pašnikih naj pobira pastir, ko drugega dela nima, kamenje in naj ga spravlja v kupe.

V gozdu se nabira smrekov lubad; lipa ter brest, od katerih se hoče dobiti ličeje, se posekavata.

Gospodarske drobtinice.

Kako se napravi bakrenogalična-apnena raztopina za škropljenje trt in drugih rastlin. — Za vsak hektoliter te raztopine se vzame 1—2 kg modre galice in dene v redko tkano cunjjo, ali v kak tak žakljč, ki se naj potem zgoraj zveže s kako vrvico. Nato se vzame kakšno kad ali orncó in nalije vanjo kakih 50 l vode. Na rob te posode naj se zabije žebelj, ter obesi nanj z vrvico vreča ali žakljč z galico tako, da bo žakljč samo do polovice pod vodo. V 12 urah se raztopi vsa galica, za-

to zadostuje, če se dene galica topiti na predvečer. Drugi dan, ko se je galice raztopila, naj se odtehta za vsak kilogram galice po $1\frac{1}{4}$ kg ugašenega apna in napravi z njim apneni belež v 50 litrih vode. Ta apneni belež naj se precedi skozi redko sito v galično raztopino. Med zlivnajem beleža v galično raztopino naj se s palico pridno meša in meša tudi potem še tako dolgo, dokler postane tekočina enakobarvana.

Če se je uporabila dobra galica in dobro (sveže — ne že presušeno) apno in se je ravnalo tako, kakor je bilo tu povedano, mora imeti raztopina svitlo višnjevo barvo in kadar se nekoliko poleže, mora biti tekočina nad njo brezbarvena. Če pa ni raztopina takšna, ampak je več ali manj višnjeva, je znamenje, da se ni vzelo zadosti apna in treba ga bo še dodati, sicer vtegne zmes zelenim trtnim organom škodovati in sicer zaradi tega, ker bi bilo v nji še precej nerazkrojene galice.

Vsakrat, ko se hoče naliti raztopino v škropilnico, naj se jo s palico ali kolcem dobro premeša.

Napenjanje pri govedu, ki se pojavi pri njej vsled zelene krme, provzroči v živalskem telesu marsikak nered in se konča včasih s poginom živali. Da se reši govedo, če je napeto, pogina, priporoča dr. Nörner, naj se uporablja za lečenje apneni belež. On pravi, med plini, ki se razvijajo pri napenjanju v vampu, je ogljenčeva kislina v pretežni meri. Ta plin, kakor je več ali manj vsakemu že znano, pa vsrkava apneni belež prav rad, radi česar se tudi pri govedu z njim napenjanje takoj lahko olajša. Ako se da toraj napetemu govedu oziroma vlije vanj apneni belež, posrka ta, kakor hitro dospe v vamp, vso ogljenčevo kislino in s tem je nevarnost odstranjena. To sredstvo ima tem večji pomen v praksi, ker ga ima gotovo vsak kmetovalec pri rokah in če prav ne, si ga lahko napravi v najkrajšem času. —

Kdaj in kako naj se gnoji trtam s čilskim solitrom. — Če nameravaš gnojiti trtam s čilskim solitrom, nabavi si za vsako trto kakih 40—50 gramov tega gnojila. Ako ni vreme presuho, raztrosi prejnavedeno množino solitra v treh obrokih. Eno tretjino raztrosi aprila ali maja, drugo tretjino maja ali junija in ostalo junija ali julija. Če je vreme presuho, potem raztrosi drugo in zadnjo tretjino ali celo ves solitar naenkrat in sicer

maja ali kvečem junija meseca. Da dosežeš zaželjen uspeh s čilskim solitrom, je neobhodno potrebno, da dospe to gnojilo h koreninam in sicer dotlej, dokler trte čvrsto poganjajo. Ako večkrat dežuje, se zgodi to v kratkem, ako vlada suša, potem ostane solitar v gornjih plasteh in dospe prekasno do trtnih korenin, ki se nahajajo precej globoko v zemlji.

Ali se uporabijo lahko tudi za turšico umetna gnojila. — Turšica zahteva, kar je že vsakemu več ali manj znano, močno s hlevskim gnojem pognojeno zemljo. Kdor nima dovolj hlevskega gnoja pa naj vzame za vsak ha površine po 250 kg superfosfata, kasneje pa, ko se ima turšica osuti, na vsak ha približno 200 kg čilskega solitra.

Ako primanjkuje zemlji kalija, raztrosi na vsak ha še kakih 200 kg 40% kalijeve soli. To sol raztrosi istočasno kot superfosfat.

Vinogradniki pozor! — Letos se vsiljujejo nekaterim vinogradnikom po agentih neka sredsva, ki naj bi bila prav izdatna in sicer ne le za zatiranje trtnih bolezni, marveč tudi pegavosti na jabolkah in hruškah in drugih glivičnih boleznih na sadju in cvetlicah, vsakovrstnih plesni in gob, ki kvarijo povrtino in vse druge obdelane rastline. Ali to še ni dovolj! Ta sredstva ne dopuščajo, da bi gnilo po toči udarjeno grozdje, ne dopuščajo, da bi kalili in se razvili trosi oidija (grozdne plesnobe) antraknoze (kosc), sive plesni, gnilobe i. t. d., in s tem, da sproti učinkujejo na vseh trtnih delih na rodeče se kali glivičnih in bakterijskih bolezni, ne ohranijo samo grozdja, ampak obvarujejo tudi vino mnogo kvarljivih prememb, zaprečijo premembo barve, motrost, pogrenitev, cik, itd. Sredstva niso ne kemično preiskana, kakor se razvidi iz brošuric, a v njih ne dobimo tudi lastnoročno podpisanih izjav strokovnjakov, ki bi bili ta sredstva natančno in skozi več let preskušali in dognali, da so se res vsestranski tako izborna obnesla. Z čzirom na to svarimo vas in priporočamo v vašo korist, ne kupujte takih sredstev, ampak ostanite dotlej, dokler se ne dožene natančno, ali je eno ali drugo ponujanih sredstev res takšno, da bi lahko nadomestilo žvepleno inoko, galično žveplo in modrogalično-apneno raztopino, pri teh starih preizkušenih sredstvih!

Fihtenin se je doslej kot sredstvo za pokončevanje rastlinskih ušic, bolhačev in rastlinskih stenic prav dobro obnesel. Z uporabo tega sredstva je pričeti takoj, kakor hitro se je mrčes prikazal. Poškropi naj se drevje, grmičje in razne druge rastline s fihteninovo raztopino in sicer s pomočjo škropilnice ali pa naj se namažejo po mrčesu napadeni drveni rastlinski deli s pomočjo v to raztopino pomočenega čopiča. Škropilec mora paziti, da zadene raztopina vsakega škodljivca naravnost in poškropi naj vse napadene rastlinske dele.

Za pokončevanje zadošča 1% raztopina. Takšna raztopina se dobi, ako se dene 1 kg fihtenina v 10 l gorke vode in meša pridno s kakšno palico tako dolgo, dokler se fihtenin popolnoma raztopi; ko se je raztopil, zbere se na površju bela ožina rjavca pena. Ta raztopina se zlije v 90 l mrzle vode in še enkrat dobro premeša. Zoper krvavo in ščitasto ušico naj se uporablja 2% raztopina.

Za pokončevanje malega in velikega pedica, jabolčenega molja, prsteničarjevih gosenic in drugih glogovega ter kapusovega belina itd. se priporoča uporaba 1% raztopine.

Škropi naj se s fihteninom šele, ko se je dodobra ohladil. Fihtenin se dobi pri »Gor. kmet. društvu« in stane kg 3 K 20 v.

Poročila.

Kako je kazalo sadno drevje in trte v drž. zboru zastopanih kronovinah in deželah koncem marca 1914. — Sadno drevje je ostalo večinoma zdravo, samo v enem delu Koroškega so trpele breskve, marelice in orehi vsled mraza. V istem delu, kakor tudi v nekaterih krajih na Češkem so povzročili zajci škodo na sadnem drevju.

Vsled hladnega vremena koncem zime je sadno drevje zaostalo v brstenji. Peškato kakor tudi koščicato sadno drevje je prav dobro obloženo s cvetnimi popki.

Na jugu so odcveteli mandlji v deževju in vetru, vsled česar ni to drevje posebno dobro zaradilo. Pežiči so prav dobro obloženi.

Vsa opravila pri sadnem drevju so se vsled ugodnega vremena v mesecu marču še pravočasno izvršila.

Vinogradi so tudi v splošnem dobro prezimili, samo v nekaterih pokrajinah na spodnjem Štajerskem se opazi, da so občutljive vrste vsled pozebe očes nekoliko trpele.

V južnih krajih so trte samo v gorkih legah nekoliko bolj pognale.

V ameriškanskih trtnih matičnjakih se je nabralo večino- ma le malo reznice ali kolči.

Radi ugodnega vremena so se vinogradi še pravočasno obrezali in obdelali.

Razstave goveje živine v letu 1914. Goriški deželni odbor priredi v tekočem letu v sežanskem političnem okraju dve razstavi goveje živine z obdarovanjem in sicer dne 2. maja v Sežani za občine sežanskega okraja in dne 5. maja t. l. v Komnu za občine sodnega okraja komenskega, prištevši občini Devin in Doberdob. Opozarjamo naše kmetovalce na Krasu na vspored teh razstav v današnji številki »Prim. Gosp.« in priporočamo, naj se vsakdo, ki ima za to pripravno govedo, prav gotovo vdeleži ene ali druge teh razstav.

Natančna pojasnila glede teh razstav se dobe pri dotičnih županskih uradih.

Književnost.

Gospodarska smotra 1. in 2. številka ima naslednjo vsebino: **Rasprave i članci.** Uredništvo: Četvrti odjel za narodno gospodarstvo. Dr. V. Vouk: O inulinu njegovoj tehničkoj i gospodarskoj vrijednosti. Uredništvo: Osnova zakona o uredenju zemaljske gospodarske strukovne službe u kraljevinama Hrvatskoj i Slavoniji. — **Bilješke iz prakse:** M. M. Nekoliko pognojidbenih pokusa iz godine 1913. — **Listak.** Dr. Ljudevit Prohaska: Mendel i Weissmann. — **Odgovor g. Gabreku.** itd.

Gospodarska smotra 3. številka ima naslednjo vsebino. **Rasprave i članci.** Dr. Ljudevit Prohaska: Selekcijske zadruga. — **Bilješke iz prakse.** Ivo Zori-

čič: Sprežnja radnja v gospodarstvu. — Listak — I.: Sedamdesetgodišnjica prof. Josipa Ubla. — Stjepan Jurič: Protiv umjetnih gnojiva? — Dr. Ljudevit Prohaska: Izložba kukuruza v Madžarskoj. — D. P.: Ruska agrarna reforma. — Uredništvo: Bilješke za gospodarsku terminologiju. — Književnost. M. M.: Dr. V. Njegovan: Neues Verfahren zur Bestimmung des Extraktes im Wein. — Dr. Lj. Prohaska: Jahački turniri. — N. Modrić: Stjepan Filipović: Mljekarstvo. — U r. Iz stručnih časopisa.

Društvene vesti.

»Goriško kmetijsko društvo« v Gorici. — Korenjski trg (Attemsova palača) ima v zalogi naslednje kmetijske potrebščine:

Amonijev sulfat z $20\frac{1}{2}\%$ dušca, posušen in semlet, kv po 38 K, nadrobno pa po 40 v kg.;

Kalijevo sol 42% kvintal po 13 K 50 v;

Superfosfat s 14/16% v vodi raztopne fosforove kisline, kvintal po 7 K;

Tomaževo žlindro, znamke »Zvezda« in sicer zajamčeno s 16% po 6 K 24 v;

Čilski solitar s 15/16 odstotki dušca, kvintal po 34 K;

Modro galico najboljše kakovosti, angleško in sicer zajamčeno s 99 odstotki, kvintal po 64 K, nadrobno po 66 v kg.;

Žvepleno moko, ventilato, kg po 18 vin. Oddaja se v platnenih vrečah po 50 kg, pa tudi nadrobno;

Žvepleno galično moko, vsebujočo 3% modre galice kg po 20 v. Tudi ta moka se nahaja v platnenih vrečah, držečih po 50 kg, a prodaja se tudi nadrobno;

Gumijeve trakce, znamke »Trissin«, za cepljenje trt zeleno kg po 34 K;

Fichtenin, sredstvo zoper razen mrčes na rastlinah in živalih $\frac{1}{4}$ kg po 1 K;

Orehove semlete tropine, zajamčene s 56% beljakovin in tolšče, v vrečah po 75 kg, po 22 v z vrečo vred;

Klajno apno in sicer präcipitat s poprečno 38% skupne fosforove kisline, od katere je raztopne nad 90%, na debelo t. j. v vrečah po 50 kg po 24, nadrobno pa po 28 v kg;

Pesino seme, in sicer ono rudeče Mamouth, kg po 1 K 40 v;

Seme francoske lucerne kg po 2 K, seme štajerske detelje (svinjske detelje) kg po 2 K 10 v. Razen teh semen ima v zalogi tudi raznovrstna vrtna semena.

Dendrin ali v vodi raztopni karbolinei, sredstvo za pokončevanje mrčesa in njegove zalege na sadnem drevju, kg po 80 v;

Amerikansko lepivo »Tree Sticky« za lovenje malih pedicev ali črešnjevih črvov, angleški funt po 2 K 30 v;

Papir za nastavljanje lepivnih pasov, na katere se namaže lepivo za lovenje pedicev, kg po 60 v;

Razen prejnavedenega blaga ima vedno v zalogi sol za živino, različna jeklena orala, slamoreznice, trtne škropilnice itd.

Društveniki, bivajoči na Krasu, si omislijo lahko amonijev sulfat, kalijevó sol, Tomaževo žlindro, fihtenin, orehove semlete tropine, klajno apno, dendrin, amerikansko lepivo, papir za lepivne obroče, modro galico, žvepleno moko, gumijeve trakce, pesino seme in seme lucerne po zgorajnavedenih cenah pri »Centralni podružnici za Kras« v Sežani.

Opozarjamo p. n. društvenike, da naj naročajo vse gospodarske potrebščine pri društvu pravočasno, ter naj se ozirajo pri naročbah na objave v društvenem glasilu pod naslovom »Društvene vesti«. **Društvo ima v svoji zalogi le one kmetijske potrebščine, ki so našete v »Prim. Gospodarju«, zato naj se onih predmetov, ki niso v njem navedeni, sploh ne zahteva.**

VSAK

goriški kmetovalec, ki se bavi s pridelovanjem črešenj in je nastavil prošlo jesen na debela lepivne pase t. j. pa;irne pase namazane z lepivom za lovenje mrčesa, ki ne zleta, ampak lazi po deblu na drevje, se je lahko uveril, da je lepivo, zvano

„Tree Sticky“

(amerikansko lepivo)

edino in najboljše sredstvo za to, da se obvaruje črešnje pedičevih gosenic.

Kdor pravočasno nastavi lepivne pase, uverjen naj bo, da mu mali pedice ne bo delal škode na črešnjah.

»Goriško kmetijsko društvo« kot glavni zalagatelj ameriškega lepiva za Goriško-Gradiščansko, za Trst z okolico in Istro sprejema že sedaj naročbe na to sredstvo.

Sadjerejci zgla ite se pri tem društvu in naročite čim prej potrebno množino tega lepiva, da obvarujete prvi pomladanski pridelek — vaše črešnje.

Prečitajte natančno članek, priobčen v 4. številki lanskega „Primorskega Gospodarja“ na strani 53 in ne odlašajte z naročbo!

GORIŠKO VINARSKO DRUŠTVO

vpisana zadruga z omejeno zavezo v Gorici, ima v svojih zalogah in prodaja naravna in pristna goriška vina. Razpošilja na vse kraje od 56 litrov dalje. Vzorce vin pošilja na zahtevo. Cene zmerne, postrežba točna in reelna. Sedež društva: Gorica, ulica Torrente poleg Vinar-
M W M M ske kleti 12. M MW W

Šivalni stroji,

sedanji čas, so Kayser, Afrana in Veritas

najboljši, pripravi tudi za umetno vezanje.

Dobivajo se samo pri

Ignacu Saunig
v Gorici na Kornu 12.

Cenike na zahtevo brezplačno.

Lastna mehanična delavnica.

40 odstotno kalijevo sol

ima na prodaj „Goriško kmetijsko društvo“ v GORICI
na Kornu št. 2, (v Attemsovi pala či). — — — —

Znana stara domača tvrdka z železnino

O. ZAJEC

naznanja uljudno, da je preselila svojo trgovino v prostore hiše
Goriške ljudske posojilnice

GOSPOSKA UL. ŠT. 7 (PREJ KROJAŠKA ZADRUGA).

Na novo praktično urejena trgovina omogoči nas naše
cenj. odjemalce vsestransko hitro, točno, ceno in pošteno po-
streči.

Zahvaljevaje se dosedanje cenjenej naklonjenosti, proseč
i nadaljne vljudnosti, priporočamo se za obilne naročbe v naših
novih prostorih z odličnim spoštovanjem

O. Zajec.

Denar prihrani kdor kupi izgotovljeno pohištvo pri

ANTON BREŠČAK

GORICA - GOSPOSKA ULICA ŠT. 14 - GORICA

Via Signori, lastna hiša — kateri ima v zalogi najbogatejšo
zbero **pohištva vseh slogov**, za vsaki stan, priprostega in najce-
nejega izdelka. Različno pohištvo iz železa, podobe na šipe in platno,
ogledala, žime in platno.

Lastna delavnica za tapecirano pohištvo.

Cene brez konkurence. — Daje se tudi na obroke.

Semenska trgovina

AL. KORSIKA

Ljubljana - Bleiveisova cesta - Vrtača 3.

Naznanjam častitemu občinstvu, da je izšel moj novi cenik za l. 1914 in se dobi brezplačno in poštnine prosto. Imam v zalogi vsa zanesljiva poljska zelenjadna in cvetlična semena. Se priporočam za cenjena naročila.

Z odličnim spoštovanjem

AL. KORSIKA

Razglas za svilorejce.

Otvarja se naročba na svilodno seme za leto 1914 občeznane tvrdke prof. G. Passignalis di Vittorio (Italija) po sledečih cenah :

Polrurneno (poligiallo) ekstra onča 33 gr. po K 13

Letošnji poskusi so se izborno obnesli.

Naročbe sprejema

„Goriško kmetijsko društvo“ v Gorlici.

ZMLETE OREHOVE TROPINE

SO

. . prav dobra in izdatna krma za vsakovrstno živino . .

Te tropine so se prav dobro obnesle pri pitanju ovac in prešičev, pri mladi živini, so izborno nadomestilo za oves pri konjih in izvrstno močno krmilo za delavne vole, ter dobro krmilo za molzne krave.

Pšenični ołrobi vsebujejo le 18% beljakovin in maščobe, orehove tropine pa vsebujejo 56% beljakovin in maščobe.

Toplo priporočamo našim živinorejcem, naj si nabavijo čimprej zadostno množino teh tropin.

Dobe se v zalogi „Gor. kmet. društva“ v Gorici, Korenjski trg 2.

➡ Jajca za valenje ⬅

od dveh kot najboljih današnjih pasem in najbolj odlikovanih izpodrjevalnih kokoši.

Črno rožnato grebenasta Minorka

zadobljena naravnost s pomočjo petelina zmagovalca imenom „VICTOR“, kupljenega v Ameriki za 6000 mark (kokoši so stale po 800 k ena).

Izredni eksemplari, ki neverjetno mnogo nesejo. Velikanska jajca - I vrste po 90, II vrste po 50 vin.

Jerebičasta Plymouth - R.

enaka sliki, amer. importirana najbolja pasma za meso in pasma, ki prav pridno nese. Jajca za valenje in sicer ona od I vrste po 90, II vrste po 50 v.

Jamčim za svežost jajc in 100% oploditev.

„Geflügelhof Smržitz-Moravsko“.

